

บทที่ 5

ปัญหาทางกฎหมายอันเนื่องมาจากมาตรการทางภาษี ที่เกี่ยวกับการซื้อขายตราสาร และแนวทางการแก้ไข

หลังจากที่ได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับความสำคัญของตลาดทุน ลักษณะประเภทของตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ ประเภทของตราสารในประเทศไทย โครงสร้างภาษีที่เกี่ยวข้องกับการขายตราสารต่างๆ ในประเทศไทย รวมทั้งนโยบายทางภาษีและมาตรการทางภาษีของประเทศต่างๆ ที่มีมูลค่าตลาดอยู่ในระดับสูงและใกล้เคียงกับประเทศไทย รายละเอียดปรากฏอยู่ตั้งแต่บทที่ 2 ถึงบทที่ 4 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น

ในบทนี้ จะเป็นการวิเคราะห์ถึงปัญหาบางประการที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความเหลื่อมล้ำในโครงสร้างภาษีของประเทศไทย ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากนโยบายทางภาษีของรัฐในแต่ละช่วงสมัยและมาตรการทางกฎหมายภาษีที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายหลักทรัพย์ในประเทศไทยในปัจจุบันมีความไม่ทันสมัย ดังที่ รศ. ธิตินันท์ เชื้อบุญชัย ได้ให้สัมภาษณ์ในงานสัมมนาระดมความคิดเห็นในการศึกษาและพัฒนากฎหมายประมวลรัษฎากรว่า “กฎหมายประมวลรัษฎากรใช้มานานถึง 68 ปีไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน นอกจากนั้นปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายภาษีอากรไทยคือขาดเอกภาพในการใช้บังคับกฎหมายอันเนื่องมาจากอุปสรรคในการนิบัติบัญญัติซึ่งเกิดจากความซ้ำซ้อน สับสนของบทบัญญัติภาษีอากร”¹ รวมทั้งมีแนวคิดที่สนับสนุนกันคือ “อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกันแนวนโยบายของรัฐบาลแต่ละสมัยที่แก้ปัญหที่เกิดขึ้นหรือออกกฎหมายที่จะสนับสนุนแนวนโยบายของรัฐในสมัยหนึ่งและเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลก็ได้มีการศึกษาว่าปัญหาดังกล่าวยังคงมีอยู่หรือไม่”² ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะวิเคราะห์ถึงปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันพร้อมทั้งเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหานั้น โดยเฉพาะการดูแลป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างทางภาษีเพื่อป้องกันการการวางแผนภาษี หรือการหลีกเลี่ยงภาษีจากช่องว่างทางกฎหมายภาษีดังกล่าวได้

¹ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (12 กรกฎาคม 2550)

² แคทลียา ไสภา, “อุปสรรคสำคัญของการใช้บังคับกฎหมายภาษีอากรของไทย” (นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) หน้า 116 – 117.

โดยในปัจจุบัน มีการจัดตั้งโครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัชฎาภรณ์ขึ้น ซึ่งเริ่มต้นจากแนวคิดของอธิบดีกรมสรรพากรที่ว่า "ปัญหาของประมวลรัชฎาภรณ์อย่างที่เราบ่งชี้กันเป็นกฎหมายที่ซับซ้อน ซึ่งผู้ใหญ่ที่มีความรู้ทางกฎหมายหลายท่านก็บ่งชี้ว่าเป็นกฎหมายที่ยากที่สุด ผมเข้าใจว่าเป็นกฎหมายที่ยากที่สุดของประเทศไทย ความยากอันนี้คงมาจากหลายสาเหตุหลายประการ ธรรมดากฎหมายภาษีเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการนำนโยบายทางภาษีอากรมาบังคับใช้ครับ ทีนี้เมื่อเป็นกฎหมายเก่า เวลาเราใช้มานาน ๆ ส่วนที่ดีทางเจ้าหน้าที่ก็ไม่อยากแก้ คือถ้าปฏิบัติง่ายทำให้เก็บภาษีได้ง่ายก็ไม่อยากจะแก้ แต่ที่ง่ายกับเจ้าหน้าที่อาจยุ่งยากกับคนที่เสียภาษี ทำให้ก็สวนทางกันตลอด ท่านคงทราบดีกระบวนการแก้ไขกฎหมายของเรามันยุ่งยาก ใช้เวลามากเจ้าหน้าที่เองก็ไม่อยากจะแก้ไข แต่บางครั้งก็ไม่อยากจะไปแตะมัน ถ้าไปแตะเรื่องหนึ่งก็เกรงจะขยายขอบเขตไปมาก อย่างไรก็ตามในอดีตท่านผู้รู้หรือท่านผู้ใช้ประมวลในอดีตที่ผ่านมา ผมก็เชื่อว่าท่านก็หวังดีในการที่จะทำนโยบายทางภาษีให้เกิดความยุติธรรม ทีนี้มันก็ขัดกัน เพราะการที่จะทำให้นโยบายการบริหารงานจัดเก็บภาษีหรือการเสียภาษีของคนเกิดความยุติธรรมมากที่สุดในทุก ๆ ส่วน ในทุก ๆ กลุ่มของบุคคลมันก็จะทำให้เกิดความซับซ้อนมากขึ้น อันนี้ก็เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ประมวลของเรามันมีความซับซ้อนมาก³ ทั้งนี้ รายละเอียดความเหลื่อมล้ำตามที่ได้ศึกษามาในบทก่อนสามารถจำแนกออกเป็นประเภทได้ดังต่อไปนี้

5.1 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในความแตกต่างของภาระภาษีในตราสารแต่ละประเภท

ดังรายละเอียดที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และบทที่ 3 ในเรื่องเกี่ยวกับประเภทของตราสารที่มีอยู่ในประเทศไทย และภาระภาษีที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า เงินได้จากการขายตราสารทุน (รวมทั้งตราสารอนุพันธ์) จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่เงินได้จากการขายตราสารหนี้ในตลาดตราสารหนี้มีภาระภาษีในอัตราร้อยละ 15 จากกำไรส่วนต่างที่ได้รับ แม้ว่า จะทำการขายในตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกับการขายตราสารทุนและตราสารอนุพันธ์

ดังนั้น จากภาระภาษีที่แตกต่างกันดังกล่าวจึงทำให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของภาระภาษีในตราสารหนี้ ซึ่งไม่ได้รับการดูแลหรือเยียวยาความเหลื่อมล้ำทางภาษีนี้ จนอาจทำให้บรรยากาศ

³ ศานิต รุ่งน้อย, อธิบดีกรมสรรพากร, การสัมมนาระดมความคิดเห็น โครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัชฎาภรณ์ ในวันศุกร์ที่ 11 กรกฎาคม 2550 ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรมสยามซิตี้ ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร แหล่งข้อมูล: <http://www.rd.go.th/publish/33776.0.html> [13 พฤศจิกายน 2551]

ในการลงทุนในตราสารหนี้มีแรงจูงใจน้อยกว่าการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์หรือตลาดอนุพันธ์ที่ได้รับการยกเว้นภาษีทั้งหมด

เหตุผลที่มาตราการทางภาษีของตราสารหนี้มีความแตกต่างจากตราสารประเภทอื่น ทั้งๆ ที่วัตถุประสงค์หลักของการซื้อขายตราสารหนี้และตราสารทุนในตลาดรองไม่ว่าจะเป็นตลาดหลักทรัพย์ หรือตลาดตราสารหนี้ ต่างมีจุดมุ่งหมายคล้ายกันคือการสร้างสภาพคล่องให้แก่ตราสารนั้นภายหลังที่ได้ซื้อมาจากตลาดแรก แต่อย่างไรก็ดี การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ กับตลาดตราสารหนี้ของนักลงทุนกลับมีภาระภาษีที่แตกต่างกันโดยเฉพาะในตราสารหนี้ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่กรมสรรพากรเก็บภาษีล่วงหน้าจากส่วนลดที่บุคคลธรรมดาคนแรกเป็นผู้ซื้อตราสารหนี้ นั้นซึ่งขัดกับหลักการรับรู้รายได้ของบุคคลธรรมดาที่ใช้เกณฑ์เงินสด และการที่กรมสรรพากรกำหนดให้จัดเก็บภาษีในทุกธุรกรรมที่มีการซื้อขายตราสารหนี้ (ที่มีดอกเบี้ย) ในระหว่างที่ตราสารหนี้ นั้นยังไม่ครบกำหนดไถ่ถอนในอัตราร้อยละ 15 จากผลต่างดังกล่าวเช่นเดียวกันเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ทั้งๆ ที่เงินได้ประเภทดังกล่าวเป็นกำไรส่วนทุน ซึ่งควรได้รับการยกเว้นภาษีเช่นเดียวกับตราสารประเภทอื่น เพื่อแก้ไขปัญหาภาระภาษีที่แตกต่างกันดังกล่าว นักลงทุนจึงวางแผนภาษีโดยใช้นโยบายทางภาษีอื่นของรัฐ ได้แก่

การลงทุนโดยผ่านกองทุนรวม โดยที่กองทุนรวมที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แม้กองทุนรวมนี้จะแยกเป็นนิติบุคคลต่างหากจากบริษัทจัดการกองทุนรวม แต่ตัวกองทุนรวมเองก็ไม่ใช่นิติบุคคลตามประมวลรัษฎากร เงินได้ที่ได้มาจึงไม่เสียภาษีในระดับกองทุนรวม ส่วนเงินได้จากการขายหน่วยลงทุนซึ่งเป็นเงินได้ประเภทกำไรส่วนทุนจากการโอนนี้ก็ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวมารวมคำนวณแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ลงทุนจึงใช้การลงทุนในกองทุนรวมเป็นตัวผ่านในการลดภาระภาษีที่เกิดขึ้น โดยไม่ว่าจะกองทุนรวมจะลงทุนในตราสารประเภทใด แต่เมื่อนักลงทุน (บุคคลธรรมดา) ได้รับผลตอบแทนเป็นเงินได้จากการขายหน่วยลงทุนเงินได้ดังกล่าวได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามข้อ 2(32) ของกฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509) ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 192 (พ.ศ. 2536) ส่วนเงินส่วนแบ่งกำไรหรือเงินปันผลที่ได้รับจากกองทุนรวมที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ หลักทรัพย์ฯ ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร โดยตามประมวลรัษฎากรไม่มีบทบัญญัติให้ผู้จ่ายเงินได้ต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายแต่อย่างใด คงเพียงให้สิทธิผู้มีเงินได้ที่อยู่ในประเทศไทยที่ยอมให้ผู้จ่ายเงินได้นั้นหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 10.0 ของเงินได้ จะได้รับ

ยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามมาตรา 3 แห่งพระราชกฤษฎีกา ฯ (ฉบับที่ 262) พ.ศ. 2536

ทั้งนี้ ผู้วิจัยไม่ได้หมายความว่า การลงทุนในกองทุนรวมทุกรูปแบบจะเป็นการวางแผนภาษี แต่สำหรับนักลงทุนมือใหม่ซึ่งยังไม่มีความรู้ประสบการณ์ในการลงทุนในตลาดรอง การลงทุนในหน่วยลงทุนของกองทุนรวมนับเป็นวิธีที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าการลงทุนโดยตรงในตลาดหลักทรัพย์ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้ กล่าวได้ว่าการลงทุนในกองทุนรวมถือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักลงทุน การซื้อหน่วยลงทุนของกองทุนรวมจะเป็นการลงทุนทางอ้อมแทนการลงทุนโดยตรงในตราสารการเงินต่างๆ ในตลาดการเงิน เมื่อผู้ลงทุนซื้อหน่วยลงทุนจากกองทุนรวมใดที่ออกขายโดยบริษัทจัดการลงทุนก็เท่ากับว่า ผู้ลงทุนเหล่านั้นมีส่วนเป็นเจ้าของตราสารการเงินทุกประเภทที่กองทุนรวมนั้นๆ นำเงินไปลงทุน กองทุนรวมช่วยให้ผู้ลงทุนรายย่อยได้ประโยชน์จากการกระจายความเสี่ยง เพราะกองทุนนำเงินไปลงทุนในตราสารการเงินหลากหลาย นอกจากนั้น ยังมีผู้บริหารกองทุนมืออาชีพที่มีความรู้และประสบการณ์ที่หน้าที่บริหารการลงทุนแทนผู้ลงทุนรายย่อย

แต่อย่างไรก็ดี สำหรับการเก็บภาษีอย่างไม่สมเหตุผลผลโดยแตกต่างกันระหว่างตราสารทุน (ตราสารอนุพันธ์) และตราสารหนี้ ย่อมเป็นการกีดกัน ทำลาย และเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อ การพัฒนาตลาดทุน ตลอดจนความเป็นธรรมต่อผู้ลงทุน ดังนั้น ในการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการลงทุน จึงต้องมีความเหมาะสมถูกต้อง⁴

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้การลงทุนในตลาดตราสารหนี้มีความเสียเปรียบสูง โดยหากผู้ลงทุนรายย่อยเข้าไปลงทุนในตราสารหนี้จะต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย 15% สำหรับกำไรจากการขายตราสารหนี้และรายได้จากส่วนลดของตราสารหนี้ ในขณะที่การซื้อขายตราสารหนี้ผ่านกองทุนรวม การลงทุนในหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ หรือตราสารอนุพันธ์ในตลาดอนุพันธ์ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย 15% ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงมาตรการทางภาษีที่มีความสอดคล้องกันระหว่างตราสารแต่ละประเภท โดยอาจกำหนดยกเว้นภาษีกำไรจากการขายตราสารหนี้ซึ่งปัจจุบันจัดเก็บในอัตราร้อยละ 15 ของบุคคลธรรมดาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันกับตราสารประเภทอื่น (หรือหากในอนาคตมีการจัดเก็บภาษีกำไรส่วนทุนจากตราสารทุนหรือตราสาร

⁴ วงศ์สิทธิ์ ธีรบรรณกุล, "ภาวะภาษีสำหรับเงินลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้", หน้า 1.

อนุพันธ์ การจัดเก็บภาษีกำไรส่วนทุนจากตราสารหนี้ก็ควรที่จะมีลักษณะเดียวกับเงินได้ที่ได้มาจากการขายหลักทรัพย์ประเภทอื่น)

ซึ่งในระยะยาวมาตรการทางภาษีนี้อาจจะดึงดูดนักลงทุนรายย่อยที่เริ่มเข้าใจในการลงทุนในตราสารหนี้จากกองทุนรวม และต้องการลงทุนในตราสารหนี้ด้วยตัวเองให้มีต้นทุนที่ไม่แตกต่างจากการลงทุนผ่านกองทุนรวม เนื่องจากการลงทุนในกองทุนรวมเองนั้นมีข้อจำกัดในแง่ที่ต้องแสดงมูลค่าสินทรัพย์สุทธิ (Net Asset Value) ตามราคาตลาด (Mark to Market) ซึ่งอาจส่งผลให้กองทุนต้องบันทึกผลขาดทุน หากราคาพันธบัตรในตลาดต่ำกว่าราคาที่ซื้อไว้ (เนื่องจากว่าอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรที่กองทุนถือไว้นั้นมีมูลค่าน้อยกว่าอัตราดอกเบี้ยปัจจุบันจึงทำให้กองทุนต้องบันทึกผลขาดทุนไว้) นอกจากนี้การลงทุนในกองทุนรวม นักลงทุนไม่สามารถเลือกตราสารหนี้ได้เอง เพราะขึ้นอยู่กับผู้จัดการกองทุนและนโยบายการลงทุนของแต่ละบริษัท⁵

แต่อย่างไรก็ตาม ในบางมุมมองการที่รัฐให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับเงินได้จากผลได้จากหุ้นซึ่งเป็นเงินได้ที่ไม่ต้องใช้น้ำพักน้ำแรง อาจทำให้การลดทอนแรงจูงใจในการหาเงินได้ประเภทอื่นซึ่งไม่ได้รับยกเว้นการเสียภาษี ดังนี้ หากรัฐมีความประสงค์ในการลดความเหลื่อมล้ำ แตกต่างอันเกิดจากมาตรการทางภาษีของเงินได้แต่ละประเภท มาตรการเสริมที่อาจนำมาใช้บังคับ ประกอบกับการยกเว้นภาษี หรือลดหย่อนภาษี คือการพิจารณาถึงระยะเวลาในการถือครองหุ้น เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างการเก็งกำไรกับการลงทุน อันเป็นการส่งเสริมให้ตลาดหลักทรัพย์ฯ มีเสถียรภาพในสภาพคล่องของตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ โดยมีความผันผวนในแง่การเก็งกำไรลดลง นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดในการยกเลิกสิทธิการเลือกเสียภาษีในอัตราคงที่สำหรับเงินได้ประเภทดอกเบี้ยและประเภทเงินปันผลโดยให้ผู้มีเงินได้พึงประเมินนำเงินได้ดังกล่าวไปรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีร่วมกับเงินได้อื่น ๆ ของผู้มีเงินได้พึงประเมินดังกล่าว⁶

⁵ แพดดาว เทวัต, “ตลาดตราสารหนี้ Bond Electronic Exchange (BEX)” (เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) หน้า 82.

⁶ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัษฎากร เรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการเก็บภาษีอากรประเมิน, การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขประมวลรัษฎากรในส่วนที่เกี่ยวกับ ภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล และ มาตรการเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการระงับข้อพิพาททางภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร. หน้า 7.

ปัญหาประการต่อไปในเรื่องความแตกต่างของภาวะภาษีในตราสารแต่ละประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 คือ ตราสารทางการเงินที่มีลักษณะผสม (Hybrid Financial Instruments) ซึ่งหลายประเทศกำลังประสบปัญหาอยู่ เนื่องมาจากเหตุผลหลัก 2 ประการคือ ประการแรก ตราสารทางการเงินเหล่านี้มีลักษณะซับซ้อน คือมีลักษณะทางกฎหมายอย่างหนึ่ง แต่มีลักษณะทางเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่ง และประการที่สอง กฎหมายภาษีได้บัญญัติขึ้นก่อนที่จะมีตราสารทางการเงินแบบใหม่ ๆ นี้เกิดขึ้น จึงไม่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงของตราสารทางการเงินได้ทันที เหตุผลประการหนึ่งในการสร้างตราสารทางการเงินที่มีลักษณะผสมคือเรื่องความแตกต่างระหว่างหนี้กับทุน โดยหน่วยธุรกิจใช้หลักทรัพย์แบบผสมระหว่างหนี้กับทุนโดยชื่อตราสารหลักทรัพย์แบบผสมมักจะใช้ชื่อแบบผสมด้วย เช่น หุ้นหนี้ (Debenture Stock) หุ้นรับประกัน (Guaranteed Stock) และจะมีลักษณะผสมทั้งมีกรรมสิทธิ์ได้ขาดในทรัพย์สินบริษัท และมีสิทธิได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนก่อนเจ้าหนี้ หลักทรัพย์แบบผสมบางประเภทสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการใช้ประโยชน์ด้านภาษีของหนี้ และยังทำให้ปราศจากข้อจำกัดที่มีใช้ทางภาษีของหนี้ เช่น ความสามารถในการกู้ยืม จากลักษณะพื้นฐานของหนี้โดยแท้ที่ต้องมีพันธะชำระเงินจำนวนแน่นอน ณ วันครบกำหนด ซึ่งกำหนดไว้อย่างเหมาะสม อัตราดอกเบี้ยคงที่ โดยไม่คำนึงถึงรายได้ของลูกหนี้ หากหนี้ของผู้ถือหุ้นมีจำนวนมากเกินไปเมื่อเทียบกับสภาพคล่องและทรัพย์สินของบริษัท จะทำให้เจ้าหนี้ไม่มีทุนรองรับคุ้มครองอย่างเพียงพอ สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะได้รับชำระหนี้คือถูกเลื่อนระยะเวลาออกไป และอาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจของลูกหนี้ เช่นเดียวกับผู้ถือหุ้น

ในประเด็นปัญหานี้ หากในอนาคต ความแตกต่างในภาวะภาษีของตราสารหนี้ และตราสารทุนยังคงมีความแตกต่างกันอยู่ ซึ่งทำให้บริษัทหรือสถาบันการเงินที่ออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการระดมทุนจากภาคนักลงทุน อาจเกิดปัญหาในการแยกความแตกต่างของตราสารที่มีลักษณะผสมนั้น ว่าจะจำแนกเข้าอยู่ในตราสารประเภทใด ซึ่งถึงแม้บริษัทต่างๆ จะทำหนังสือขอซื้อหรือจากกรมสรรพากร แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากว่าซื้อหรือของกรมสรรพากรไม่ใช่กฎหมาย ดังนั้น หากมีปัญหาคือพิพาทจนคดีนำขึ้นสู่ศาล ศาลก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามเนื่องจากเป็นเพียงความเห็นของกรมสรรพากรเท่านั้น การที่จะต้องเสียภาษีหรือไม่เพียงใดต้องเป็นไปตามกฎหมายที่บัญญัติไว้⁷

⁷ คำพิพากษาของศาลภาษีอากรกลาง คดีหมายเลขแดงที่ 291/2551

ดังนั้นหากในเบื้องต้นปัญหาความแตกต่างในภาวะภาษีของตราสารทั้งสองประเภทนี้ ยังไม่สามารถแก้ไขได้ วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอีกวิธีหนึ่งคือการออกกฎเกณฑ์ในลักษณะกฎหมายลำดับรองเพื่อประโยชน์ในการแยกประเภทภาวะภาษีดังกล่าว

ทั้งนี้ แนวทางเบื้องต้นคือการคัดกรองแยกความแตกต่างระหว่างตราสารหนี้และตราสารทุนได้แก่ ตราสารทุน คือ ตราสารที่มีลักษณะแสดงความเป็นเจ้าของกิจการ หรือ เป็นตราสารที่มีสิทธิในการแปลงเป็นหรือซื้อหุ้นสามัญแฝงอยู่ด้วย โดยนักลงทุนจะดำรงสถานะเป็นเจ้าของกิจการ มีผลประโยชน์หรือผลตอบแทนเป็นเงินปันผลที่กิจการจ่ายปันผลในช่วงระยะเวลาของการถือครอง โดยตราสารทุนไม่มีการกำหนดระยะเวลาของการไถ่ถอนตราสารทุนคืนจากกิจการ ทั้งนี้ สิทธิเรียกร้องของผู้ถือหุ้นในส่วนของเงินปันผลจะได้รับสิทธิเป็นลำดับสุดท้าย ภายหลังจากที่เจ้าหนี้และผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยและเงินปันผลแล้ว ซึ่งหากกิจการล้มละลาย ผู้ถือหุ้นสามัญจะมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งที่เหลือต่อเมื่อบริษัทจ่ายภาระผูกพันที่มีต่อผู้เรียกร้องอื่น เช่น เจ้าหนี้ทั้งหมดแล้ว ส่วนตราสารหนี้ คือ ตราสารทางการเงินที่ผู้ออก ซึ่งเรียกว่า ผู้กู้ หรือลูกหนี้มีข้อผูกพันทางกฎหมายจะจ่ายผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยเป็นงวดๆ และเงินต้นหรือผลประโยชน์อื่นๆ ตามที่ข้อกำหนดให้แก่ผู้ซื้อที่เรียกว่า ผู้ให้กู้ หรือ เจ้าหนี้ เมื่อครบกำหนดที่ตกลงกันไว้ ทั้งนี้ กิจการที่ได้แหล่งของเงินทุนมาจากการก่อหนี้มีกำหนดไถ่ถอนตราสารภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน⁸

แต่หากหลักการเบื้องต้นในการแยกความแตกต่างดังกล่าวไม่สามารถที่จะแยกความแตกต่างของตราสารนั้นได้ ก็ควรนำแนวทางการพิจารณาที่ศาลอุทธรณ์ภาคสามของสหรัฐฯ ใช้ในการจัดประเภทหลักทรัพย์แบบผสมให้เป็นหนี้มีดังนี้⁹

- (1) เจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาในการออกหลักทรัพย์
- (2) ลักษณะเฉพาะระหว่างเจ้าหนี้กับผู้ถือหุ้น ความสัมพันธ์ของเจ้าหนี้ลูกหนี้ การมีสิทธิลำดับรอง หรือสิทธิต่อยกกว่า โดยคำนึงถึงการชำระหนี้เงินต้น ดอกเบี้ย การมี

⁸ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, ตลาดการเงินและการลงทุนหลักทรัพย์ หลักสูตรใบอนุญาตสำหรับผู้ขายหลักทรัพย์ (Single License), หน้า 423-432.

⁹ Boris I. Bittker and Jame S. Eustice, Federal Income Taxation of Corporations and shareholders, pp 4 – 31.

อยู่ของวันครบกำหนดชำระหนี้หรือประมาณได้ต้องไม่ไกลเกินไป โดยพิจารณาถึงลักษณะของกิจการ หนี้ไม่มีวันครบกำหนดชำระหนี้เท่ากับว่าบริษัทถูกบังคับให้ชำระหนี้คือเมื่อบริษัทล้มละลายลงและเมื่อชำระบัญชีเท่านั้น เหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อลักษณะความเป็นหนี้ ซึ่งศาลถือว่าหลักทรัพย์ประเภทนี้เป็นทุน

- (3) อำนาจในการออกเสียงของผู้ถือตราสาร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การควบคุมสิทธิในการออกเสียง เจ้าหนี้เป็นตัวแทนในคณะกรรมการบริหาร สัญญาเงินกู้หรือตราสาร ที่เจ้าหนี้มีสิทธิในการออกข้อกำหนดจำกัดทางการเงิน เช่น ห้ามลูกหนี้จ่ายเงินปันผล สร้างหนี้ที่มีสิทธิก่อน การควบกิจการ ถือว่าตราสารเช่นนี้มีลักษณะเป็นทุน
- (4) ความสามารถของบริษัทผู้กู้ในการได้รับเงินทุนจากแหล่งภายนอก
- (5) ความบางของโครงสร้างทุน (มีทุนจำนวนน้อย)
- (6) ความเสี่ยงในการผิดสัญญา เจ้าหนี้มีความเสี่ยงทำนองเดียวกับผู้ถือหุ้น การเยียวยาแก้ไขในการผิดสัญญา โดยทั่วไปเมื่อมีการผิดสัญญา เจ้าหนี้มีสิทธิฟ้องชำระหนี้ หรือฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลาย แต่ผู้ถือหุ้นที่ไม่พอใจสามารถใช้สิทธิได้เพียงการใช้คะแนนเสียงของตนเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารเท่านั้น
- (7) การมีส่วนร่วมในกำไร หรือทั้งกำไรและขาดทุนของบริษัท การเจริญเติบโตความสำเร็จของกิจการลูกหนี้ เป็นลักษณะสำคัญของความเป็นทุน เช่น สิทธิที่จะได้รับส่วนที่เหนือกว่าเป้าหมายการทำกำไรของลูกหนี้ในฐานะที่เป็นผลตอบแทนการให้เงินกู้ของผู้ลงทุน หรืออยู่ในรูปของทางเลือกในการเปลี่ยนหนี้เป็นทุน ในกรณีที่เป็นหุ้นกู้แปลงสภาพ (Convertible debentures) หรือหากจำนวนหนี้ที่เรียก ร้องมีจำนวนมากเกินไปเมื่อเทียบกับทรัพย์สินลูกหนี้
- (8) ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ ความแน่นอนของการชำระหนี้คืน ในขณะที่ผู้ถือหุ้นมีสิทธิได้รับเงินปันผลเฉพาะกรณีที่มีรายได้และส่วนเกินของบริษัทเพียงพอ ประกอบกับการตัดสินใจของคณะกรรมการ ส่วนสิทธิของเจ้าหนี้ในการได้รับชำระดอกเบี้ยได้ถูกกำหนดไว้ในสัญญาซึ่งไม่มีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับการทำกำไรของลูกหนี้ การชำระดอกเบี้ยแน่นอนตามเงื่อนไข แต่หากดอกเบี้ยที่เรียก ร้องจะต้องจ่ายจากจำนวนที่เหลือหลังจากคณะกรรมการได้ใช้ดุลยพินิจในการเพิ่มทุน ดำเนินการของบริษัทและทุนฉุกเฉินเต็มจำนวนก่อน ตราสารชนิดนี้จะมีลักษณะคล้ายทุนมากกว่าหนี้ ถ้าหากไม่มีการคิดดอกเบี้ย ยิ่งจะทำให้ขาดลักษณะความเป็นหนี้ เพราะเจ้าหนี้ที่แท้จริงนั้นไม่ปล่อยให้ลูกหนี้นำเงินไปเสี่ยง

ในกิจการโดยไม่หวังค่าตอบแทนที่เหมาะสม ความแน่นอนในการชำระหนี้เงินต้น
คืบเป็นหลักฐานที่ชัดเจนของหนี้

ด้วยมุมมองทางกฎหมายในการปรับปรุงเพื่อลดความแตกต่างทางภาวะภาษีของตราสาร
ทุนและตราสารหนี้ข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอว่าหากรัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการลดความแตกต่างทาง
ภาวะภาษีของตราสารแต่ละประเภท รัฐก็ควรที่จะจัดให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในทางเศรษฐศาสตร์
เพื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของภาวะภาษีในหลักทรัพย์แต่ละประเภทเพื่อที่จะพิจารณาถึงภาวะ
ภาษีของหลักทรัพย์ที่เหมาะสมของหลักทรัพย์แต่ละประเภท แล้วจึงนำมาพิจารณาต่อไปว่าเงินได้
ประเภทใดควรที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีแบบใด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและคุ้มค่ากับ
จำนวนภาษีที่จะได้รับและค่าใช้จ่ายที่จะใช้ในการจัดเก็บภาษีนี้ต่อไป

5.2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขในความแตกต่างของภาวะภาษีจากการขายตราสารใน ตลาดรองที่จัดตั้งเป็นทางการ และนอกตลาดที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ

ตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอตารางคำนวณแสดงภาวะภาษีในตราสารแต่ละประเภทที่ได้จากการ
ขายในตลาดรองไปในบทที่ 3 จะเห็นได้ว่า การซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ และการ
ขายตราสารอนุพันธ์ในตลาดตราสารอนุพันธ์ ซึ่งต่างเป็นตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการนั้น
บุคคลธรรมดาจะได้รับยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้ดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีอากร แต่ในทาง
กลับกันหากบุคคลธรรมดาดังกล่าวมีเงินได้ประเภทเดียวกันนอกตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ
ผู้มีเงินได้นั้นจะต้องนำเงินได้ดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีอากรซึ่งต้องเสียภาษีใน
ลักษณะก้าวกระโดดตามฐานฐานภาษีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีนั้นซึ่งอัตราสูงสุดอยู่ที่ร้อยละ 37
การที่รัฐเลือกปฏิบัติในการเก็บภาษีเงินได้เดียวกันแต่มาจากแหล่งที่มาต่างที่นี้ ทำให้เกิดความ
แตกต่างทางภาวะภาษีระหว่างเงินได้ประเภทเดียวกัน ซึ่งแม้จะมองว่าเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นัก
ลงทุนเข้ามาลงทุนในตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ แต่ก็อาจมองในมุมกลับกันได้ว่า เป็นการ
สร้างความบิดเบือนทางภาษีและสร้างความเหลื่อมล้ำไม่เป็นธรรมในโครงสร้างภาษีอากรใน
แนวราบ (Horizontal equity)

นอกจากนั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ในทางทฤษฎี เงินได้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2
ประเภทที่สำคัญ ได้แก่ เงินได้ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรง (Earned Income) และเงินได้ที่ได้มา
โดยมิต้องใช้น้ำพักน้ำแรง (Unearned Income) ซึ่งหากจะมีการเก็บภาษีให้แตกต่างกันระหว่าง

เงินได้ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงกับเงินที่ได้มาโดยมิต้องใช้น้ำพักน้ำแรงแล้ว เงินได้ที่หามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงจะต้องได้รับการปฏิบัติทางภาษีที่ดีกว่า เพราะเป็นเงินได้ที่ได้มาด้วยความเหน้อยยากและมักจะเป็นเงินได้ของคนจน ส่วนเงินได้ที่ได้มาโดยมิต้องใช้น้ำพักน้ำแรงมันเป็นรายได้ของคนมั่งมี ดังนั้น ถ้าจะมีการแยกอัตราภาษีระหว่างภาษีระหว่างเงินได้สองชนิดนี้แล้ว อัตราภาษีของเงินได้ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงควรจะต่ำกว่าอัตราภาษีเงินได้ที่ได้มาโดยมิต้องใช้น้ำพักน้ำแรง¹⁰ หรือเป็นความไม่เป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical equity) นอกจากนี้ การยกเว้นภาษีเงินได้ดังกล่าว ยังอาจก่อปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องจากมาตรการทางภาษีนี้ ได้แก่¹¹

- ปัญหาฐานภาษี แม้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเก็บภาษีจากฐานเงินได้ทั้ง 8 ประเภท ตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งดูเหมือนว่าจะมีฐานภาษีที่กว้างมาก แต่ข้อเท็จจริงปรากฏในปี 2539 ว่าผู้เสียภาษีเทียบกับจำนวนประชากรมีเพียงร้อยละ 7.81 เท่านั้น ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งมาจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีข้อยกเว้นมากมายตามประมวลรัษฎากร พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ตามกฎหมายอื่น เป็นต้น
- ปัญหารายได้จากการจัดเก็บ ซึ่งตามข้อเท็จจริงตั้งแต่ปี 2529-2539 พบว่าการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีจำนวนค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับมวลรวมภายในประเทศ ซึ่งมีอัตราเฉลี่ยเพียง ร้อยละ 2.10 เท่านั้น
- ปัญหาความยุ่งยากในการบริหารภาษีและการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี กล่าวคือมีการยกเว้นและลดหย่อนและมีการปฏิบัติที่เป็นพิเศษ โดยมีหลักเกณฑ์จำนวนมากมาย ซึ่งในแนวโน้มของโลกจะเป็นไปในลักษณะที่จะจัดทำให้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความง่ายขึ้นโดยให้มีจำนวนอัตราน้อยลง และมีการยกเว้นน้อยลง

ทั้งนี้ รศ. ธิตินันท์ เชื้อบุญชัย ได้ให้สัมภาษณ์ในงานสัมมนาระดมความคิดเห็นในการศึกษาและพัฒนากฎหมายประมวลรัษฎากรว่า “ประเด็นแรกที่ต้องแก้ไข การยกเว้นภาษีเงินได้ให้กับคน

¹⁰ สมชัย ฤชุพันธ์, เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยภาษีอากรในเมืองไทย, หน้า 31.

¹¹ มาลี แสงเทพ, “ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย : โครงสร้างและปัจจัยที่มีผลกระทบ”, หน้า 71.

ที่ซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากไม่สร้างความเป็นธรรมให้กับคนที่มีรายได้จากทางอื่น เช่น จากเงินเดือน หรืออาชีพอิสระ ที่ต้องทำงานเหนื่อยยากแต่ต้องเสียภาษี แต่คนที่มิทำอะไรจากการซื้อขายหุ้นซึ่งบางครั้งได้มาจากการปันหุ้นกลับไม่ต้องเสียภาษี...ซึ่งเห็นด้วยที่จะให้มีการทบทวนยกเลิกการยกเว้นการเก็บภาษีจากการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ แต่คงไม่ได้ยกเลิกการยกเว้นทั้งหมด แนวทางที่เป็นไปได้ อาจจะมีการกำหนดกำไรซื้อขายหุ้นขั้นต่ำเท่าไรไม่ต้องเสียภาษี เช่น กำไรซื้อหุ้นไม่เกิน 10 ล้านบาทต่อปี หากเกินกว่านั้นต้องเสียภาษี”¹²

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้ภาครัฐได้มีการทบทวนมาตรการดังกล่าวนี้ ว่ามีความจำเป็นเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันหรือไม่ และในช่วงระยะเวลาใดที่ภาครัฐควรที่จะปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีประเภทนี้ ทั้งนี้ หากรัฐมีนโยบายที่จะจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ หรือ ตราสารอนุพันธ์ ในตลาดรองดังกล่าวอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ผู้วิจัยขอเสนอให้มีพิจารณาถึงวิธีการที่ต่างประเทศนำมาใช้ในการจัดเก็บภาษีจากเงินได้ประเภทดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง และก่อให้เกิดแรงจูงใจและความสามารถในการแข่งขันของการลงทุนในตลาดรองของประเทศไทย เนื่องจากมาตรการทางภาษีของต่างประเทศบางประการสร้างความเป็นธรรมให้แก่นักลงทุน เช่น การนำผลขาดทุนจากการขายหุ้นมาใช้หักออกจากกำไรส่วนทุนที่ได้รับในปีภาษีเดียวกัน หรือนำส่วนที่เหลือไปใช้ต่อในปีภาษีถัดไปได้จนกว่าจะหมด หรือภายในระยะเวลาที่รัฐกำหนด หรือแม้กระทั่ง ค่าลดหย่อนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการถือครองหุ้นนั้น เนื่องจากการถือครองทรัพย์สินหรือหุ้นเป็นระยะเวลานาน มูลค่าของทรัพย์สินนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงตามอัตราเงินเฟ้อในแต่ละปี ดังนั้น หากมีการนำค่าลดหย่อนที่สามารถหักออกจากกำไรส่วนทุนโดยคำนวณมาจากอัตราเงินเฟ้อในแต่ละปี หรือมีอัตราภาษีพิเศษสำหรับการถือครองหุ้นระยะยาว เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุนระยะยาว และสร้างเสถียรภาพให้สภาพคล่องของตลาดรอง มาตรการเหล่านี้ย่อมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดรองในประเทศไทยอย่างมาก ทั้งนี้ รายละเอียดเกี่ยวกับค่าลดหย่อน อัตราภาษีพิเศษ หรือมาตรการทางภาษีอื่นๆ ของต่างประเทศ จะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไปในบทนี้

¹² หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (12 กรกฎาคม 2550)

5.3 ปัญหาและแนวทางการแก้ไขในวิธีการคิดคำนวณกำไรหรือขาดทุนจากขายตราสารนอกตลาดรองที่จัดตั้งเป็นทางการ

เนื่องจากเงินได้ประเภทกำไรจากการขายตราสารเป็นเงินได้ประเภทที่ไม่ได้เกิดจากน้ำพักน้ำแรง (Unearned Income) ดังนั้น ตามประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้ไม่สามารถหักค่าใช้จ่าย หรือผลขาดทุนใดๆ ได้ที่เกิดขึ้นจริงจากการขายตราสารเหล่านั้นได้ ซึ่งจะเห็นจากความเป็นจริงในทางปฏิบัติว่า กำไรที่นักลงทุนได้รับมาจริงนั้นมีค่าใช้จ่ายจากการซื้อ/ขายหลักทรัพย์แฝงอยู่ แต่ผู้เสียภาษีไม่สามารถที่จะนำเอาค่าใช้จ่ายต่างๆ มาหักออกเพื่อคิดคำนวณกำไรได้ ซึ่งหากรัฐประสงค์ที่จะปรับปรุงภาระภาษีของมาตรการทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายตราสารนี้ให้มีความเท่าเทียมกันและเกิดความเป็นธรรม การคิดคำนวณกำไรหรือขาดทุนจากการขายตราสารแต่ละประเภทตามความเป็นจริง ซึ่งรัฐอาจกำหนดประเภทรายจ่ายอันเกี่ยวข้องที่สามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ ก็จะเป็นมาตรการสำคัญที่รัฐควรที่จะให้ความสนใจและให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุน สร้างความเป็นธรรมตามหลักความสามารถในการจ่ายภาษี และสร้างความแน่นอนให้กับการเก็บภาษีของรัฐ

ซึ่งหากมองในมุมมองของนักลงทุน การที่รัฐยกเว้นไม่เก็บภาษีเงินได้จากการซื้อขายหลักทรัพย์นี้แม้ว่านักลงทุนจะไม่ต้องเสียภาษีจากกำไรอันเกิดจากการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์นี้ แต่ว่านักลงทุนเองก็ไม่มีสิทธิที่จะนำผลขาดทุนจากการซื้อขายหลักทรัพย์ดังกล่าวไปหักออกได้ตามความเป็นจริง เนื่องจากประมวลรัษฎากรไม่อนุญาตให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นจากการจำหน่ายจ่ายโอนหุ้น และกฎหมายไม่อนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายอื่นใดนอกจากมูลค่าหุ้นที่ซื้อมา ซึ่งจะเห็นได้ว่า กำไรที่ต้องนำไปเสียภาษีนั้นอาจมีจำนวนสูงกว่ากำไรที่ได้รับจริงก็ได้ ซึ่งปัญหานี้จะส่งผลกระทบต่อรุนแรงยิ่งขึ้นกับการยกเว้นภาษีการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ฯ เนื่องจากว่าราคาหุ้นหรือหลักทรัพย์ที่ผันผวนอยู่ตลอดเวลา และมีโอกาสสูงที่บุคคลจะเสียภาษีเกินกว่าจำนวนเงินได้ที่ได้รับ อันถือว่ามีผลเสียต่อความสามารถในการชำระภาษีอากรอย่างยิ่ง¹³

ซึ่งมองในมุมมองของนักลงทุนแล้วหากว่ากำไรส่วนทุนต้องเสียภาษี (แต่อาจเสียในอัตราต่ำหากเข้าเงื่อนไขบางประการที่รัฐต้องการจะส่งเสริมเช่น กำไรส่วนทุนจากการถือครองหุ้นระยะยาวได้รับอัตราร้อยที่น้อยกว่า เป็นต้น) แต่หากมีผลขาดทุนนักลงทุนก็สามารถนำผลขาดทุนนั้นไปหัก

¹³ เพียงพอน บัญญุล้ำ, "ปัญหาภาษีอากรในการจัดรูปองค์กรทางธุรกิจ," หน้า 176 – 177.

นอกจากกำไรส่วนทุนที่ได้มาจากตราสารอื่น และหากยังมีผลขาดทุนคงเหลือก็สามารถนำผลขาดทุนนั้นยกไปใช้ต่อไปในปีภาษีถัดไป ซึ่งการกระทำเช่นนี้น่าจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเก็บภาษีที่ ภาษีที่ดีต้องมีความเป็นธรรม และเป็นไปตามหลักความสามารถในการจ่ายภาษี ซึ่งพิจารณาแล้ว ในด้านของการเงินและการลงทุน นักเล่นหุ้นควรยอมเสียภาษีเพราะจะได้ผลประโยชน์มากกว่าเสีย แต่มีเงื่อนไขว่ารัฐบาลจะต้องยอมให้นักเล่นหุ้นหักขาดทุนออกจากผลกำไรและค่าใช้จ่ายได้ด้วย มิฉะนั้นการเก็บภาษีกำไรอย่างเดียวโดยไม่หักผลขาดทุนก็จะเป็นการเก็บภาษีที่ไม่เป็นธรรม¹⁴

การที่ระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาขาดบทบัญญัติที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารปรับปรุงบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้อัตราภาษีแท้จริงของผู้เสียภาษีสูงขึ้นทุกปีตามภาวะเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้น¹⁵ ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกฎหมายและการพัฒนา คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นควรเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติส่วนที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในเรื่องนี้คือ “ควรมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารปรับปรุงบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อที่เปลี่ยนแปลงไปทุกปี” ด้วยปัญหาข้างต้น จึงขอเสนอแนะในการปรับปรุงมาตรการทางภาษีให้สามารถนำเอาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากรูกรกรมการซื้อขายให้สามารถมาหักออกจากราคาขายได้ รวมทั้งเพิ่มหลักเกณฑ์ในการนำผลขาดทุนของหลักทรัพย์ตัวอื่นมาหักออกจากผลกำไรที่เกิดขึ้นในปีภาษีเดียวกัน หรือยกยอดไปใช้ต่อไปปีถัดไปได้ ซึ่งรายละเอียดในการคิดคำนวณนี้จะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ 5.5

¹⁴ สุวรรณ วลัยเสถียร, “เก็บภาษีนักเล่นหุ้น” กรุงเทพธุรกิจออนไลน์ (12 มีนาคม 2550)

¹⁵ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, โครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัษฎากร เอกสารสรุปการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขประมวลรัษฎากร, หน้า 6 - 7

5.4 ปัญหาและแนวทางแก้ไข ในความแตกต่างของภาระภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละประเภท และหลักเกณฑ์ในการเสียภาษี

ตามที่ได้กล่าวถึงความแตกต่างทางภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละประเภทในบทที่ 3 จะเห็นถึงความแตกต่างของภาระภาษีอันเนื่องมาจากหลักเกณฑ์ทางภาษีของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ข้างต้น รวมทั้งความแตกต่างระหว่างหลักการทางบัญชีและบัญชีภาษีอากร อันก่อให้เกิดเหลื่อมล้ำกันของภาษีของบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลและก่อให้เกิดช่องว่างในการวางแผนภาษี

ทั้งนี้ความแตกต่างของภาระภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละประเภท ประการแรกจะเห็นว่า นักลงทุนประเภทสถาบันที่เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งในประเทศไทยแม้ว่าจะมีเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์หรือจากการขายตราสารอนุพันธ์ในตลาดอนุพันธ์จะมีภาระภาษีที่คงที่ในอัตราร้อยละ 30 ของกำไรสุทธิ ซึ่งแตกต่างกับบุคคลธรรมดาที่มีเงินได้ประเภทเดียวกันจากแหล่งเดียวกันซึ่งได้รับการยกเว้นภาษีทั้งหมด

ประการที่สองคือ นักลงทุนสถาบันที่เป็นนิติบุคคลต่างประเทศหากได้เงินได้กำไรส่วนทุนในประเทศไทย จะได้รับการยกเว้นภาระภาษีตามอนุสัญญาเพื่อเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่ประเทศไทยทำกับต่างประเทศ หรือ อย่างมากจะมีอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 15 จากผลต่างราคากำไรที่นิติบุคคลไทยส่งเงินได้ออกไปให้นักลงทุนสถาบันในต่างประเทศเท่านั้น แต่สำหรับนิติบุคคลที่นักลงทุนสถาบันในประเทศไทยต้องเสียภาษีจากกำไรสุทธิในอัตราร้อยละ 30 โดยไม่มีข้อยกเว้นแต่อย่างใด

ทั้งนี้ มาตรการทางภาษีจึงก่อให้เกิดการบิดเบือนทางภาษี (Tax Distortion) หรือเป็นการก่อให้เกิดช่องว่างทางภาษี (Loophole) เพื่อการวางแผนภาษี ได้แก่¹⁶

¹⁶ พิภพ วีระพงษ์, Tax Reform: What needed to be done for Capital Market. ก้าวใหม่ตลาดทุนไทย หลังวิกฤตการเงินโลก (Modernizing Our Capital Market: A Roadmap to Prosperity) จัดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ Hotel Plaza Athenee, Bangkok, วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551

- การจัดตั้งบริษัทต่างประเทศเพื่อเป็นดินแดนกำบังทางภาษี เพื่อทำธุรกรรมแทนนิติบุคคลในประเทศไทยเพื่อได้อัตรากาษีที่ต่ำกว่าด้วยวิธีการแสวงหาสิทธิประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อน (Tax Treaty Shopping) ได้แก่ การตั้งบริษัทตัวกลาง (nominee) ขึ้นมาในประเทศที่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนเพื่อให้ได้สิทธิยกเว้นภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย เช่น บริษัท A (คองโก-ไม่มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับไทย) ได้รับเงินได้ประเภทกำไรส่วนทุนจากบริษัท ก.(ประเทศไทย) กรณีจะต้องถูกหัก ณ ภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายแต่หลีกเลี่ยงโดยการตั้งบริษัท B ขึ้นที่ประเทศสิงคโปร์ (มีอนุสัญญาภาษีซ้อนกับไทย) จึงได้รับการยกเว้นภาษีหัก ณ ที่จ่ายดังกล่าวทั้งจำนวน (Treaty Shopping) หรือการตั้งบริษัทตัวกลางขึ้นในประเทศที่ไม่เก็บภาษีสำหรับเงินได้จากการลงทุนนอกประเทศ (Conduit company) เช่น สิงคโปร์ ฮองกง เมื่อส่งเงินได้ดังกล่าวออกไปยังบริษัทแม่ ซึ่งตั้งในประเทศที่เก็บภาษีเงินได้ในอัตราต่ำหรือยกเว้นภาษี (tax haven country) ก็ยอมทำให้ภาระภาษีโดยรวมต่ำมาก¹⁷
- การหลบเลี่ยงการโอนหุ้นจากบริษัท เป็นการโอนหุ้นโดยบุคคลธรรมดาโดยผ่านตลาดหลักทรัพย์ฯ เพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยในประเด็นนี้ รศ. ธิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย ได้ให้สัมภาษณ์ในงานสัมมนาระดมความคิดเห็นในการศึกษาและพัฒนานโยบายประมวลรัษฎากรว่า "ควรแก้ไขกฎหมายประมวลรัษฎากร ให้สามารถเก็บภาษีกับบริษัทของคนไทยที่ไปตั้งอยู่ ต่างประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการโอนหุ้นนอกตลาดให้กับบริษัทดังกล่าวราคาถูก เช่น หุ้นละ 1 บาท และ บริษัทที่ตั้งในต่างประเทศก็นำหุ้นดังกล่าวกลับมายขายในตลาดหลักทรัพย์ราคาหุ้นละ 50 หรือ 100 บาท ทำให้ได้กำไรส่วนต่างออกไปนอกประเทศโดยไม่ต้องเสียภาษี และไม่ผ่านการตรวจสอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)"¹⁸
- การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในบริษัทด้วยหนี้มากกว่าด้วยทุนเนื่องจากผลประโยชน์ทางภาษีจากการดำเนินธุรกิจลักษณะตั้งทุนต่ำ (Thin Capitalization) โดยการใช้ออกเบี้ยจ่ายชำระหนี้เงินกู้มาเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษี ซึ่งในกรณีระหว่าง

¹⁷ อมรศักดิ์ พงศ์พิศุตม์, กลยุทธ์ภาษีสู่เวทีโลก (1)[Online]. แหล่งข้อมูล: www.nationejobs.com [7 เมษายน 2552]

¹⁸ หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ (12 กรกฎาคม 2550)

ประเทศ การตั้งทุนต่ำประหยัดภาษีได้ เนื่องจากการจัดเก็บภาษีเงินได้นักลงทุนต่าง ในประเทศแหล่งเงินได้มีเกณฑ์แตกต่างกันตามประเภทรายได้ที่นักลงทุนต่างชาติ ได้รับ ซึ่งรายได้ดอกเบี้ยมักถูกเรียกเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราที่เรียกเก็บจาก ผลกำไรธุรกิจ ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจให้บริษัทข้ามชาติวางแผนประหยัดภาษีโดยการ เปลี่ยนรายได้กำไรธุรกิจ (Business Income) เป็นดอกเบี้ยจ่ายให้กับคู่กรณีที่ เกี่ยวข้อง¹⁹

- การเปลี่ยนดอกเบี้ยในตราสารหนี้ให้กลายเป็นกำไรส่วนทุน (Coupon washing) คือ เมื่อลงทุนในพันธบัตรไปแล้ว เมื่อจะมีการจ่ายดอกเบี้ย หากผู้ลงทุนถือไปจนรับ ดอกเบี้ย จะต้องเสียดอกเบี้ย 15% ก็นำไปขายทำกำไรให้กับบริษัทที่ขาดทุน กำไรที่ ได้ไม่ต้องเสียภาษี บริษัทที่ขาดทุนเมื่อซื้อพันธบัตรไปแล้ว เมื่อได้รับดอกเบี้ย แล้ว นำรายได้ดอกเบี้ยไปรวมกับผลขาดทุนของบริษัทก็ยิ่งทำให้บริษัทขาดทุนอยู่ สรรพากรเก็บภาษีจากบริษัทนั้นไม่ได้อีก พอพันธบัตรจ่ายดอกเบี้ยเสร็จแล้ว บริษัท ที่ขาดทุนก็ขายพันธบัตรกลับมาให้นักลงทุนซื้อต่อไป
- การใช้กองทุนรวม (Mutual Fund) เป็นแหล่งปกป้องทางภาษี เนื่องด้วยกองทุนรวม ไม่ใช่หน่วยภาษี ดังนั้น ผลตอบแทนทุกประเภทที่กองทุนรวมได้รับจากการนำเงินที่ ระดมได้ไปลงทุน จึงไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แต่อย่างใด ดังนั้น ภาวะภาษีจากเงินได้ จากหน่วยลงทุนในกองทุนรวมจึงต้องพิจารณาถึงผู้มีเงินได้นั้น หากบุคคลธรรมดาผู้ ถือหน่วยลงทุนมีเงินได้จากส่วนต่างของราคาซื้อขายหน่วยลงทุนนี้ โดยขายหน่วย ลงทุนในกองทุนรวมออกไปแล้วเกิดกำไรส่วนต่างขึ้น โดยเนื่องจากว่าบทบัญญัติ มาตรา 40 (4) (ข) ไม่ได้ระบุถึงกำไรส่วนต่างของหน่วยลงทุนในกองทุนรวม เงินได้ ประเภทนี้จึงเข้าข่ายเงินได้ตามมาตรา 40 (8) นี้ แต่อย่างไรก็ตามเงินได้ประเภทนี้ ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ตามกฎกระทรวง 126 ข้อ 2 (32) ซึ่งในท้ายที่สุดหากนัก ลงทุนมีแผนที่จะลงทุนในตราสารหนี้แต่ไม่ยอมเสียภาษีจากตราสารหนี้ นั้น นัก ลงทุนก็จะเปลี่ยนวิธีการเป็นการลงทุนในหน่วยลงทุนในกองทุนรวมที่ลงทุนในตรา สารหนี้แทน

¹⁹ ทิวา จอนจวบทรง, "มาตรการกฎหมายภาษีอากรเพื่อควบคุมการจัดตั้งบริษัทด้วยเงินทุน ต่ำ," หน้า 79.

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการวิจัยในทางเศรษฐศาสตร์เพื่อพิสูจน์ถึงความเท่าเทียมกันของ ภาวะภาษีในผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละประเภท และอาจมีมาตรการลดภาวะภาษีให้แก่นักลงทุน สถาบันในประเทศไทย เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันและสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนสถาบันไทย เพื่อเข้ามาลงทุนในตลาดรองให้มากขึ้น

5.5 แนวทางอื่นๆ เพื่อปรับปรุงมาตรการทางภาษีเกี่ยวกับการซื้อขายตราสารในตลาดรองในประเทศไทย

ดังที่ได้กล่าวถึงปัญหาต่างๆ พร้อมทั้งแนวทางแก้ไขเบื้องต้นอันเกี่ยวกับ ความแตกต่างของ ภาวะภาษีในตราสารแต่ละประเภท ความแตกต่างของภาวะภาษีจากการขายตราสารในตลาดรอง ที่จัดตั้งเป็นทางการ และนอกตลาดที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ วิธีการคิดคำนวณกำไรหรือขาดทุน จากขายตราสารนอกตลาดรองที่จัดตั้งเป็นทางการ ความแตกต่างของภาวะภาษีของผู้มีหน้าที่เสีย ภาษีแต่ละประเภท และหลักเกณฑ์ในการเสียภาษี ทั้งนี้ แนวทางหลักในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คงต้องเริ่มต้นจากนโยบายของภาครัฐในการที่จะขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำว่าจะดำเนินการด้วย วิธีการเช่นไร หากรัฐกำหนดนโยบายออกมาอย่างชัดเจนแล้ว การศึกษาในทางเศรษฐศาสตร์ และ การปรับปรุงบทบัญญัติทางกฎหมายและการบังคับใช้ทางกฎหมายย่อมเป็นภารกิจลำดับต่อมาที่ ต้องดำเนินต่อไปเพื่อให้นโยบายของรัฐนั้นนำไปใช้ได้และเป็นถูกต้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอ แนวทางแก้ไขในการปรับปรุงมาตรการทางภาษีนี้ออกเป็น 2 วิธี ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.5.1 ปรับปรุงมาตรการทางภาษีที่ไม่จัดเก็บภาษีกำไรส่วนทุนจากการซื้อขาย หลักทรัพย์ในตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการบางประการ

โดยเสนอให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในทางเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของภาวะภาษีในตราสารแต่ละประเภทอันเนื่องจากปัญหาที่ว่าตราสารนี้ไม่ได้รับการ ยกเว้นภาษีกำไรส่วนทุน การขายตราสารทุนและตราสารอนุพันธ์ในตลาดรองที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีดีกว่าการขายนอกตลาดรองที่จัดตั้งเป็นทางการ ประเด็น ปัญหาในอนาคตหากจะมีการออกตราสารที่มีลักษณะผสม ช่องว่างทางภาษีที่เกิดขึ้นจาก มาตรการทางภาษีดังกล่าว รวมทั้งเรื่องรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐซึ่งต้องพิจารณาควบคู่ไป กับการสร้างแรงจูงใจในการลงทุนในตลาดรอง เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาวิธีการเพื่อแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้นดังที่ผู้วิจัยได้นำเสนอมาบางประการดังกล่าว จึงควรที่จะเสนอให้มีการศึกษาและวิเคราะห์

ประเด็นปัญหาทั้งระบบที่เกิดขึ้นต่อไปในทางเศรษฐศาสตร์เพื่อที่จะพิจารณาถึงภาวะภาษีที่สมควรของตราสารแต่ละประเภท และสถานที่การขาย แล้วจึงนำมาพิจารณาต่อไปว่าเงินได้ประเภทใดควรที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีแบบใด เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมในการส่งเสริมการลงทุนในตลาดทุนต่อไป

ทั้งนี้ ยังมีปัญหาอื่นในเรื่องเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในการเก็บภาษี ได้แก่ การเก็บภาษีหรือยกเว้นการเก็บภาษีตราสารทุน ตราสารหนี้ และตราสารอนุพันธ์ ที่แตกต่างกัน การเก็บภาษีเงินได้จำนวนเท่ากันแต่มาจากแหล่งเงินได้ที่ต่างกันไม่เท่ากัน (Horizontal Equity) หรือการเก็บภาษีเงินได้จากแหล่งเงินได้เดียวกันแต่จำนวนไม่เท่ากันด้วยภาษีที่เท่ากัน (Vertical Equity) เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการที่รัฐส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทยด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษีในการส่งเสริมการลงทุน ยังก่อให้เกิดปัญหาในการส่งออกสินค้าไปยังประเทศอื่น อันเนื่องมาจากมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping) และมาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty: CVD)

มาตรการทางภาษียังก่อให้เกิดการบิดเบือนทางภาษี (Tax Distortion) หรือเป็นการก่อให้เกิดช่องว่างทางภาษี (Loophole) ในการวางแผนภาษี ได้แก่ การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในบริษัทด้วยหนี้มากกว่าด้วยทุนเนื่องจากผลประโยชน์ทางภาษี (Thin Capitalization) วิธีการแสวงหาสิทธิประโยชน์จากอนุสัญญาภาษีซ้อน (Tax Treaty Shopping) หรือการเปลี่ยนดอกเบี้ยในตราสารหนี้ให้กลายเป็นกำไรส่วนทุน (Coupon washing) การใช้กองทุนรวม (Mutual Fund) เป็นแหล่งปกป้องทางภาษี เป็นต้น²⁰

นอกจากนั้น ตามที่ได้เสนอไปข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการศึกษาในทางเศรษฐศาสตร์ทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมให้ตลาดทุน (Capital Market) มีเสถียรภาพ เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งลดช่องว่างในแต่ละประเภทของหลักทรัพย์ ไม่ว่าจะในตลาดหุ้น หรือตลาดตราสารหนี้ โดยทำให้หลักการการจัดเก็บภาษีและนโยบายทางภาษีเป็นสิ่งที่พัฒนาตลาดทุนอย่างแท้จริง

²⁰ พิภพ วีระพงษ์, Tax Reform: What needed to be done for Capital Market. ก้าวใหม่ตลาดทุนไทย หลังวิกฤตการเงินโลก (Modernizing Our Capital Market: A Roadmap to Prosperity) จัดโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ Hotel Plaza Athenee, Bangkok, วันที่ 10 พฤศจิกายน 2551

ไม่ว่าจะเป็นระบบภาษีที่ง่ายต่อการบริหารจัดการเก็บ ง่ายต่อความเข้าใจของนักลงทุน มีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะลงทุนโดยใคร ในหลักทรัพย์ประเภทใด และไม่ว่าจะลงทุนที่ใด

ทั้งนี้ แนวทางในการแก้ไขกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีนี้มีแนวความคิดว่า “เนื่องจากการทำประมวลรัษฎากรนั้นขึ้นต้นมาจากนักเศรษฐศาสตร์มหภาค นักบัญชี และถึงมาเป็นนักกฎหมาย มันถึงเป็นกฎหมายที่มีลักษณะพิเศษและเข้าใจยาก การตีความไม่อาจตีความตามตัวอักษรที่ว่ามันได้จริง ๆ แต่ที่เราต้องเข้าใจลึกซึ้งในศาสตร์ของบัญชีและเศรษฐศาสตร์ด้วย เราถึงตีความได้ถูกต้อง ข้อนี้ไม่ละเว้นแม้แต่กรมสรรพากรเองก็ต้องตีความแบบนั้น เพราะว่าคือวิญญูณของกฎหมาย”²¹

5.5.2 แนวทางการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อนำภาษีกำไรส่วนทุน (Capital Gains Tax) มาใช้บังคับในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยในมาตรการทางภาษีของประเทศต่างๆ จะเห็นว่า ในประเทศต่างๆ ที่มีมูลค่าตลาดในระดับสูงและที่มีมูลค่าในระดับที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย แต่ละประเทศมีหลักการในการจัดเก็บภาษีที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับนโยบายทางภาษีของแต่ละประเทศ เช่น นโยบายในการส่งเสริมให้มีเกิดแรงจูงใจในการลงทุนในประเทศมากหรือน้อย เพียงใด แต่อย่างไรก็ตามหลักการการจัดเก็บภาษีของแต่ละประเทศนอกเหนือไปจากการยกเว้นภาษีจากกำไรส่วนทุนจากการซื้อขายในตลาดหุ้นหรือตลาดรองในแต่ละประเทศนั้น ก็ยังคงมีมาตรการทางภาษีอื่นๆ ที่น่าสนใจและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งหากในวันใดวันหนึ่ง ซึ่งทั้งตลาดหลักทรัพย์ฯ และกรมสรรพากรของประเทศไทยมีความพร้อม รัฐบาลอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาตรการทางภาษีในเงินได้จากการขายตราสารแต่ละประเภทไม่ว่าจะทำการซื้อขาย ณ ที่ใด โดยรัฐอาจพิจารณาถึงมาตรการทางภาษีของประเทศอื่นหลายวิธีดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

²¹ กาญจนา นิมมานเหมินทร์, การสัมมนาระดมความคิดเห็น โครงการศึกษาและพัฒนาประมวลรัษฎากร, วันที่ 11 กรกฎาคม 2550 ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรมสยามซิตี ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร แหล่งข้อมูล: <http://www.rd.go.th/publish/33776.0.html> [13 พฤศจิกายน 2551]

มาตรการที่อาจนำมาใช้เพื่อจัดเก็บภาษีอันเกิดจากการขายหลักทรัพย์ (ไม่ว่าจะในหรือนอกตลาดหลักทรัพย์ฯ) ได้แก่

1) การแยกวิธีการคิดคำนวณการเก็บภาษีกำไรส่วนทุน (Capital Gains Tax) ออกมาต่างหาก

โดยอาจนำแนวทางการจัดเก็บจากสหราชอาณาจักร ในการแยกการคิดคำนวณภาษีกำไรส่วนทุนออกมามีคำนวณต่างหากด้วยวิธีการกำหนดประเภทค่าใช้จ่ายที่สามารถนำมาหักออกจากราคาที่ขายออกไป เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวข้องที่ได้รับอนุญาต (Relevant allowable expenditure) ค่าลดหย่อนตามดัชนีอ้างอิง (Indexation Allowance) การบรรเทาอื่นๆ (Other Reliefs) ผลขาดทุน (Allowable Loss) การบรรเทาตามระยะเวลาการถือครอง (Taper Relief) เงินยกเว้นขั้นต่ำประจำปี (Annual Exempt Amount) เป็นต้น ซึ่งเป็นระบบระบบภาษีทางเลือกประการหนึ่งในลักษณะที่เป็นระบบภาษีเงินได้คู่ (Dual income tax system) ที่กล่าวไว้โดย Robin Broadway โดยการแบ่งแยกเงินได้ออกเป็น 2 ประเภท ประเภทหนึ่งคือเงินได้จากจากทุน (Capital) ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล ค่าเช่า เป็นต้น และ เงินได้อีกประเภทหนึ่งคือเงินได้ที่ไม่ได้มาจากทุน (Non-capital) จำพวก เงินเดือน เป็นต้น โดยแยกเป็นสองประเภทเพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีในอัตราภาษีที่แตกต่างกัน²² เพื่อประโยชน์ในการลดปัญหาในเรื่องการปฏิบัติที่แตกต่างกันระหว่างดอกเบี้ยและทุน

หรือนำหลักเกณฑ์การจัดเก็บภาษีกำไรส่วนทุนของสหรัฐอเมริกา ด้วยการสร้างแรงจูงใจในการลงทุนในตลาดทุน ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาถือครองหลักทรัพย์โดยแบ่งว่าหากนักลงทุนได้กำไรจากการขายหลักทรัพย์สินระยะยาวจะเสียภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าอัตราภาษีปกติ ส่วนเงินได้จากกำไรส่วนทุนระยะสั้น จะต้องนำมารวมคำนวณกับเงินได้ประเภทอื่นเพื่อเสียภาษีตามปกติ

²² Robin W. Broadway, "Income tax reform for a globalized world: The case for a dual income tax," *Journal of Asian Economics*. Elsevier, December 2005 vol. 16(6): 910-927.

หรืออาจใช้ระบบการจัดเก็บภาษีแบบประเทศญี่ปุ่นในอดีตที่กรณีหากผู้เสียภาษีมีเงินได้จากการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ที่กระทำผ่านโดยบริษัทหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการในประเทศญี่ปุ่น ผู้เสียภาษีมียกเลิกเลือกที่จะเสียภาษีโดยวิธีหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตราร้อยละ 1.05 ของเงินได้ทั้งหมดที่ขายได้ (ยกเลิกไปแล้วเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2546) หรือ มาตรการทางภาษีในปัจจุบันของญี่ปุ่นที่หากผู้เสียภาษีมีเงินได้จากกำไรส่วนทุนระยะยาว (long-term capital gains) จากการขายหุ้นที่จดทะเบียน (listed shares) จะได้รับค่าลดหย่อนจำนวน 1,000,000 เยน ทั้งนี้ กำไรส่วนทุนระยะยาวหมายถึงระยะเวลาการซื้อและขายหุ้นนั้นมีมากกว่าหนึ่งปี เป็นต้น

หรืออาจยังคงใช้มาตรการการยกเว้นภาษีเช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ แต่อาจมีวิธีการพิจารณาประเภทเงินได้ที่ผู้มีเงินได้ได้นั้นซึ่งหากปกติกำไรหรือขาดทุนที่ได้มาจากการซื้อขายหุ้นหรือตราสารทางการเงินอื่นในบัญชีของตนเองจะถูกพิจารณาว่าเป็นเงินลงทุนส่วนตัว (Personal investments) โดยกำไรส่วนทุนจะไม่ต้องเสียภาษีถ้ามีกำไร แต่หากเข้าลักษณะบางประการที่ทำให้ถูกสันนิษฐานว่าเป็นกรณีบุคคลธรรมดาประกอบธุรกิจค้าขาย เช่น ปริมาณและมูลค่าของธุรกรรม ระยะเวลาระหว่างการได้มาและขายไป และสถานะทางการเงินของผู้ถือหุ้น เป็นต้น จึงจะต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาล

ดังนั้น เพื่อปรับปรุงมาตรการการเก็บภาษีจากการขายหลักทรัพย์ในประเทศไทย ผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่จะศึกษาและวิเคราะห์ถึงภาษีกำไรส่วนทุนในต่างประเทศดังกล่าว หรือนอกเหนือไปจากที่ได้กล่าวมาแล้วเพื่อที่จะศึกษาว่าหากมีการเก็บภาษีประเภทนี้ในประเทศไทย ควรที่จะมีมาตรการทางภาษีอย่างไร โดยอาจต้องวิเคราะห์เชิงลึกในทางเศรษฐศาสตร์เพื่อพิจารณาวิเคราะห์ถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Costs vs. Benefits)²³

²³ PricewaterhouseCoopers. Final Report (ADB TA 4826 – THA) Supporting the Implementation of the Capital Market Development Master Plan (Taxation Component). Bangkok: PricewaterhouseCoopers. (Unpublished Manuscript) pp. 5 – 6.

2) การใช้เกณฑ์เวลาประกอบการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้จากการขายหลักทรัพย์

แนวทางเบื้องต้นที่อาจจะนำมาใช้เพื่อสร้างเสถียรภาพให้แก่ตลาดหลักทรัพย์ คือ การส่งเสริมให้นักลงทุนถือครองหลักทรัพย์ในระยะยาว โดยการนำเกณฑ์เวลามาใช้เพื่อพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นักลงทุน โดยหลักการของมาตรการนี้ คือ ผู้ลงทุนทั้งบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล หรือหน่วยทางภาษีใด จะได้รับลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีหากได้รับเงินได้กำไรส่วนทุนจากการขายหลักทรัพย์ไม่ว่าในหรือนอกตลาดหลักทรัพย์ โดยถือครองหลักทรัพย์ตั้งแต่วันที่ได้ออกมาจนถึงวันที่ขายหรือโอนออกไปครบกำหนดตามระยะเวลาตามที่รัฐกำหนด (เช่น 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามแต่นโยบายของรัฐ เป็นต้น)

ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการจัดเก็บภาษีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่หากผู้เสียภาษีมีทั้งผลกำไรและผลขาดทุนระยะสั้นและระยะยาวในปีภาษีเดียวกัน การคำนวณภาษีสำหรับเงินได้ประเภทนี้ต้องเริ่มคำนวณโดยหาผลสุทธิระหว่างกำไรหรือขาดทุนระยะยาว (Net long-term capital gain/loss) และผลสุทธิสำหรับกำไรหรือขาดทุนระยะสั้น (Net short-term capital gain/loss) แยกต่างหากกันก่อนเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาถึงอัตราภาษี หลังจากได้ผลสุทธิของผลกำไร/ขาดทุนทั้งระยะยาวและระยะสั้นมาแล้ว การพิจารณาขั้นต่อไปคือการนำผลสุทธิทั้งสองมาคำนวณว่าในปีภาษีนั้นผู้เสียภาษีมีผลสุทธิกำไร/ขาดทุนเท่าใด (Net Capital Gain/Loss) และเป็นผลกำไร/ขาดทุนระยะยาวหรือระยะสั้น โดยมีรายละเอียดการคำนวณสำหรับผลที่น่าจะเป็นไปได้ดังต่อไปนี้²⁴

- มีผลกำไรทั้งระยะยาวและระยะสั้น หากเป็นกรณีดังนี้ ให้แยกกับคำนวณอัตราภาษีโดยกำไรส่วนทุนระยะยาวให้เสียภาษีในอัตราพิเศษไม่เกินร้อยละ 15 ส่วนกำไรส่วนทุนระยะสั้นให้คำนวณอัตราภาษีตามปกติแยกจากกัน
- มีผลขาดทุนทั้งระยะยาวและระยะสั้น หากเป็นกรณีนี้ สามารถนำผลขาดทุนสุทธิทั้งสองประเภทรวมกัน ซึ่งผลขาดทุนนี้มีสิทธินำไปหักออกจากเงินได้ปกติจำนวน 3,000 เหรียญสหรัฐ ส่วนผลขาดทุนที่เหลือสามารถยกยอดไปใช้ในปีภาษีถัดไปได้จนกว่าจะหมด

²⁴ Marvin A. Chirelstein, *Federal Income Taxation*, pp. 370 – 372.

• มีผลกำไรและผลขาดทุนคละกัน กรณีจะแยกออกเป็นกรณีย่อยได้ดังต่อไปนี้

- กำไรส่วนทุนระยะสั้นมากกว่าขาดทุนระยะยาว ส่วนที่เกิดถือว่าเป็นกำไรระยะสั้น ต้องเสียภาษีในอัตราปกติ
- กำไรส่วนทุนระยะยาวมากกว่าขาดทุนระยะสั้น ส่วนที่เกิดเป็นกำไรระยะยาว ต้องเสียภาษีในอัตราพิเศษ
- หากผลขาดทุนมีมากกว่าผลกำไร (ไม่ว่าประเภทใด) ส่วนขาดทุนจำนวน 3,000 เหรียญสหรัฐ นำไปหักออกจากเงินได้ปกติ ส่วนผลขาดทุนที่เหลือสามารถยกยอดไปใช้ในปีภาษีถัดไปได้จนกว่าจะหมด

รวมทั้ง แนวทางการจัดเก็บภาษีของประเทศญี่ปุ่นที่หากผู้เสียภาษีมีเงินได้จากกำไรส่วนทุนระยะยาว (long-term capital gains) จากการขายหุ้นที่จดทะเบียน (listed shares) ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 2001 ถึง วันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 2003 จะได้รับค่าลดหย่อนจำนวน 1,000,000 เยน ทั้งนี้กำไรส่วนทุนระยะยาวหมายถึงระยะเวลาการซื้อและขายหุ้นนั้นมีมากกว่าหนึ่งปี²⁵

3) การกำหนดจำนวนเงินยกเว้นต่อปีหรือการบรรเทาตามดัชนีอัตราเงินเฟ้อตามระยะเวลาที่ถือครอง รวมทั้งผลขาดทุนเพื่อนำมาหักเป็นค่าลดหย่อน

แนวทางถัดไป เพื่อไม่ให้นักลงทุนในตลาดทุนได้รับความกระทบกระเทือนจากมาตรการเก็บภาษี รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมให้แก่นักลงทุนในมูลค่าของหลักทรัพย์ที่น้อยลงตามระยะเวลาการถือครองอันเนื่องมาจากอัตราเงินเฟ้อแต่ละปี และสร้างวิธีการคำนวณกำไรส่วนทุนอย่างสอดคล้องกับการทำธุรกิจในทางปฏิบัติซึ่งอาจมีทั้งกำไรและขาดทุน ภาครัฐอาจต้องนำหลักเกณฑ์เรื่องจำนวนเงินยกเว้นต่อปี การบรรเทาตามระยะเวลาการถือครองที่กำหนดตามอัตราเงินเฟ้อ และการกำหนดวิธีการคำนวณหักผลขาดทุนออกจากกำไรจากการขายหลักทรัพย์ตัวอื่นในแต่ละปีภาษี มาใช้ในการบังคับเก็บภาษีในประเทศไทย

²⁵ PricewaterhouseCoopers, Doing business and Investing in Japan, 2003 pp. 107

รัฐอาจกำหนดจำนวนเงินยกเว้นขั้นต่ำสำหรับการขายหลักทรัพย์จำนวนหนึ่ง สำหรับนักลงทุนที่ลงทุนในการซื้อขายหลักทรัพย์ เพื่อให้ให้นักลงทุนนั้นเกิดความมั่นใจได้ว่าหากหลักทรัพย์ที่ตนครอบครองไว้นั้นไม่สมควรที่จะครอบครองต่อไป แต่หากขายออกไปโดยที่ยังไม่ครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี และเพื่อป้องกันไม่ให้สภาพคล่องในตลาดรองหายไป มาตรการนี้จะกำหนดค่าลดหย่อนจำนวนหนึ่งโดยคำนวณจากกำไรที่นักลงทุนได้มาโดยไม่เกินเพดานที่รัฐกำหนดไว้เพื่อที่จะให้การลดหย่อนภาษีในช่วงระยะเวลาเริ่มแรกของการปรับเปลี่ยนมาตรการทางภาษีนี้ หรือจะกำหนดว่ากำไรจากการขายหลักทรัพย์จำนวนเท่าใด จะได้รับการยกเว้นภาษี เช่น มากกว่า 10 ล้านขึ้นไป หรืออาจกำหนดเพิ่มขึ้นตามอัตราเงินเฟ้อดังที่กำหนดไว้เป็นเงินยกเว้นขั้นต่ำประจำปี (Annual Exemption Amount) ของสหราชอาณาจักร เป็นต้น

นอกจากนั้น หากนักลงทุนมีเงินกำไรดังกล่าวที่ได้มานั้นถือครองครบกำหนดระยะเวลาที่รัฐจะกำหนดให้ผู้มีเงินได้นั้นสามารถหักค่าลดหย่อนเพิ่มเติมจากดัชนีอัตราเงินเฟ้อตามระยะเวลาที่ถือครองได้อีกดังเช่น การบรรเทาตามระยะเวลาการถือครอง (Taper Relief) ของสหราชอาณาจักร เป็นต้น

ประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุดและเป็นไปตามหลักการสากลทั่วไป คือ การอนุญาตให้นำผลขาดทุนมาหักออกจากกำไรเพื่อคิดคำนวณในการคำนวณภาษีที่ต้องชำระในแต่ละปี ดังเช่น สหราชอาณาจักรที่กำหนดวิธีการใช้ผลขาดทุน โดยเริ่มต้นสามารถนำผลขาดทุนที่ได้รับอนุญาตนี้ที่เกิดขึ้นในปีภาษีไปหักออกจากผลกำไรรวมที่ได้รับในปีเดียวกันนั้น ซึ่งการหักผลขาดทุนนี้ต้องใช้เต็มจำนวนแม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้มาภายหลังจากการหักผลขาดทุนจะทำให้ผลกำไรต่ำกว่าเงินจำนวนขั้นต่ำต่อปีที่ได้รับ (annual exempt amount) หากว่าผลขาดทุนมากกว่าผลกำไรที่มีในปีภาษีนั้น ผลขาดทุนที่เหลือสามารถนำไปใช้ต่อได้ในปีภาษีถัดไป ในปีถัดไปหากหักผลขาดทุนในปีนั้นกับผลกำไรในปีเดียวกันแล้วยังเหลือผลกำไรอยู่จึงสามารถนำผลขาดทุนที่ยกยอดมาใช้หักกับผลกำไรที่เหลือได้ แต่ผลขาดทุนที่ยกยอดมานี้ให้นำมาใช้หักเพียงเท่าที่ถึงจำนวนที่ใช้

จำนวนขั้นต่ำต่อปีที่ได้รับยกเว้น (annual exempt amount) (แตกต่างจากการใช้ผลขาดทุนในปีภาษีเดียวกัน)²⁶

หรือแนวทางการใช้ผลขาดทุนของสหรัฐอเมริกาที่อนุญาตให้หักผลขาดทุนสุทธิในปีภาษีเดียวกันในจำนวน 3,000 เหรียญสหรัฐ สำหรับคนโสด หรือ จำนวน 1,500 เหรียญสหรัฐ สำหรับคนแต่งงานแล้วที่แยกยื่นเสียภาษีตามมาตรา 1211 แห่งประมวลรัษฎากรสหรัฐอเมริกา สำหรับกรณีการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และหากผลสุทธิของการคำนวณเป็นผู้เสียภาษีมี (2) ผลขาดทุนส่วนทุนระยะสั้นสุทธิ(รวมทั้งอีก 3,000 เหรียญสหรัฐสำหรับคนโสดหรือ 1,500 เหรียญสหรัฐ สำหรับคนแต่งงานแล้วที่แยกยื่นเสียภาษี) มากกว่า (1) ผลกำไรส่วนทุนระยะยาวสุทธิ ผู้เสียภาษีนั้นมีผลขาดทุนสุทธิ (Net Capital Loss) ในปีภาษีนั้น ทั้งนี้ วิธีการคำนวณจะเป็นเช่นเดียวกันหากว่ากรณีเปลี่ยนเป็นผู้เสียภาษีมีผลขาดทุนส่วนทุนระยะยาวสุทธิ (Net long-term capital loss) และผลกำไรส่วนทุนระยะสั้นสุทธิ (Net short-term capital gain)

ทั้งนี้ผลขาดทุนส่วนทุนโดยปกติสามารถหักออกจากกำไรส่วนทุนได้เต็มจำนวน นอกจากนั้นผู้เสียภาษีบุคคลธรรมดาอาจหักผลขาดทุนได้ถึงจำนวน 3,000 เหรียญสหรัฐ จากเงินได้ปกติของผู้เสียภาษีในปีภาษีนั้น ส่วนผลขาดทุนที่เหลือนั้นอาจยกไปใช้ต่อไปได้โดยไม่จำกัดปี²⁷

4) การใช้มาตรการหักภาษี ณ ที่จ่าย สำหรับธุรกรรมการขายหลักทรัพย์

แนวทางการแก้ไขต่อมาเพื่อให้รัฐสามารถเก็บภาษีได้อย่างแม่นยำและบรรเทาภาระของนักลงทุนในการเก็บภาษีครั้งเดียวปลายปี คือ มาตรการการเก็บภาษีเงินได้ประเภทนี้โดยเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยอาจกำหนดภาระหน้าที่ให้นายหน้าของผู้ขายหรือโอนหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ หรือผู้จ่ายเงินค่านั้นในกรณีซื้อขายนอกตลาดหลักทรัพย์เป็นผู้หักภาษี ณ ที่จ่าย เพื่อนำส่งรัฐภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น ภายใน 7 วันนับแต่สิ้นเดือนที่ชำระเงิน

²⁶ Inland Revenue Marketing and Communications, HM Revenue & Customs, CGT1 'Capital Gains Tax - an introduction'. p. 90.

²⁷ PricewaterhouseCoopers Individual Taxes Worldwide Summaries 2004-2005 pp. 516-522.

ทั้งนี้ ฐานภาษีที่จะนำมาคิดคำนวณเพื่อหักภาษี ณ ที่จ่ายนั้น อาจกำหนดเป็น อัตราร้อยละที่คิดคำนวณจากกำไรจากการขายหรือโอนหลักทรัพย์นั้น หรือ อัตราร้อยละของราคา ที่ซื้อขายกันจริง โดยเมื่อผู้มีเงินได้ได้รับราคาค่าหลักทรัพย์ที่ตนขายหรือโอนออกไปแล้วนั้น ผู้มีเงิน ได้ต้องเก็บรักษาเอกสารการหักเงิน และเอกสารยืนยันระยะเวลาการครอบครองหลักทรัพย์ เพื่อที่จะนำมาคำนวณเพื่อคิดหาภาษีที่แท้จริงแล้วชำระแก่รัฐต่อไป หรือจะเลือกที่จะไม่รวมมาคิด คำนวณกับเงินได้ประเภทอื่นก็ได้

ดังนั้นจะเห็นว่าการหักภาษี ณ ที่จ่ายในทุกคราวที่เกิดธุรกรรมขึ้นนั้นทำให้เกิด ความโปร่งใสในด้านการเปิดเผยธุรกรรมตามราคาที่ตกลงกันจริง ซึ่งแม้ว่าจะสร้างความยุ่งยาก ให้กับผู้เสียภาษี แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็เป็นภาระดังกล่าวก็เป็นหน้าที่ตามปกติของนายหน้า (Broker) ในการรายงานสถานการณ์ซื้อขายของนักลงทุนตามปกติอยู่แล้ว แต่เพียงเพิ่มภาระในการ หักภาษี ณ ที่จ่าย และนำส่งเงินได้ดังกล่าวให้แก่กรมสรรพากร (โดยอาจกำหนดให้นำไปชำระ พร้อมภาษีมูลค่าเพิ่มที่นายหน้าต้องนำส่งให้แก่กรมสรรพากรอยู่แล้วทุกเดือน)

5) การเก็บภาษีกำไรส่วนทุนในอัตราร้อยละ 0

มาตรการนี้จะนำหลักการคล้ายๆ กับที่ใช้เก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมาใช้บังคับ นั่นคือ หากอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ 0 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะได้รับเครดิตภาษีหรือได้รับภาษีซื้อคืน ซึ่งรัฐใช้กับการส่งสินค้าออกไปยังต่างประเทศ อันเนื่องมาจากเหตุผลในแง่อำนาจรัฐในการจัดเก็บ ภาษีที่เกี่ยวกับการบริโภคในประเทศไทย และเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมการส่งออกของรัฐ

โดยในหลักการนี้ ในช่วงแรกระหว่างที่จะนำภาษีกำไรส่วนทุนมาใช้บังคับอย่าง เต็มรูปแบบควรที่จะมีการซักซ้อมความเข้าใจ กับทั้งผู้ลงทุนและนายหน้าค้ำหุ้นเพื่อเตรียมการใน การเก็บภาษีดังกล่าว โดยเมื่อผู้ลงทุนมีเงินได้จากการขายหลักทรัพย์ ผู้มีเงินได้นั้นจะต้องนำ หลักฐานการคำนวณต้นทุนการซื้อหลักทรัพย์นั้นเทียบกับราคาขายหลักทรัพย์นั้นเพื่อพิจารณาว่า การขายหลักทรัพย์ในครั้งนั้นได้กำไรหรือขาดทุน หากผู้มีเงินได้ได้กำไรจากธุรกรรมนั้น ผู้มีเงินได้มี เพียงหน้าที่ที่จะรายงานให้กับกรมสรรพากรทราบว่ายอดรวมการทำธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ นั้น ได้กำไรหรือขาดทุน หากได้กำไรก็เสียภาษีในอัตราร้อยละ 0 หรือเท่ากับไม่เสียเลย แต่ในทาง ตรงกันข้ามหากผู้มีเงินได้ดังกล่าวมีผลขาดทุนขึ้นจากการซื้อขายหลักทรัพย์ทั้งปี ผู้มีหน้าที่เสียภาษี นั้นสามารถนำผลขาดทุนไปหักออกจากเงินได้รวมทั้งปีของผู้มีเงินได้นั้น โดยในการนี้จะทำให้อัตรา

ภาษีของบุคคลธรรมดาอยู่ในอัตราที่ต่ำลง หรืออาจทำให้เสียภาษีบุคคลธรรมดาน้อยลง หรืออาจไม่เสียเลยหากตกอยู่ในช่วงที่ยกเว้นภาษีบุคคลธรรมดา

ข้อดีของมาตรการนี้คือ เกิดความโปร่งใสในการจัดเก็บภาษีที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งในปัจจุบัน กรมสรรพากรไม่สามารถตรวจสอบธุรกรรมในตลาดหลักทรัพย์ได้โดยง่าย เนื่องจากผู้มีเงินได้ไม่ต้องคำนวณหรือรายงานการซื้อขายดังกล่าวให้กับกรมสรรพากร เนื่องจากได้รับยกเว้นภาษีทั้งจำนวน รวมทั้งยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มากยิ่งขึ้นเนื่องจากว่ากำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์ยังคงไม่ต้องเสียภาษีเหมือนเดิม แต่ว่าหากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นขาดทุน นักลงทุนสามารถนำผลขาดทุนนั้นไปใช้ต่อได้ นอกจากนั้นยังทำให้นักลงทุนรับรู้กำไรหรือขาดทุนที่แท้จริงได้ว่าการซื้อขายหุ้นในครั้งใด ผู้มีเงินได้ได้กำไรหรือขาดทุน เนื่องจากไม่ได้ใช้ราคาเฉลี่ยของต้นทุนราคาซื้อขายหุ้น (weighted average) แต่ใช้หลักการเข้าก่อนออกก่อนแทน (First In First Out: FIFO) หรือหลักการทางบัญชีเข้าหลังออกก่อน (Last In First Out: LIFO) ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐ

ส่วนข้อด้อยของมาตรการนี้คือ ทำให้รัฐได้รับเม็ดเงินจากจำนวนภาษีบุคคลธรรมดาน้อยลง เนื่องจากว่าผู้มีเงินได้สามารถนำผลขาดทุนไปใช้หักออกจากเงินได้พึงประเมินรวมทั้งเป็นการสร้างภาระให้กับนายหน้าค้าหุ้นที่จะต้องจัดทำรายงานให้กับนักลงทุนอาจจะป็นรายเดือนหรือรายปีเพื่อที่จะให้นักลงทุนนำไปยื่นเพื่อประกอบการยื่นแบบรายงานภาษีเงินได้ปลายปีได้

แต่อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของรัฐที่คิดว่าหากคิดว่าเป็นการชักจูงความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง และยังคงสร้างแรงจูงใจในการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ต่อไป การที่รัฐจะมีมาตรการเช่นนี้ขึ้นมาในช่วงแรกก่อนเพื่อให้นักลงทุนได้รับพฤติกรรมในการลงทุนก่อนนี้ เพื่อในวันหนึ่งเมื่อทุกฝ่ายพร้อมและนักลงทุนเริ่มปรับสภาพได้ รัฐจึงค่อยๆ เพิ่มอัตรากาสิโนขึ้นไปให้เพื่อให้รัฐได้จำนวนภาษีจากเงินได้ประเภทนี้ให้มากขึ้นโดยไม่ทำลายสภาวะแวดล้อมในตลาดการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อไม่ให้นักลงทุนตกใจกับมาตรการนี้มากนักในอนาคต

ทั้งนี้ หากรัฐพิจารณาว่าอาจมีปัญหามาจากการเก็บรายได้เข้ารัฐ หรือกังวลกับการวางแผนภาษีโดยการสร้างผลขาดทุนเทียมจากการซื้อขายหลักทรัพย์นี้ รัฐอาจจะกำหนดอัตราขั้นสูงในการใช้ผลขาดทุนมาหักออกจากเงินได้พึงประเมินนี้ เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว